

FORN VÄNNEN

JOURNAL OF
SWEDISH ANTIQUARIAN
RESEARCH

En folkvandringstida kammargrav vid Karby i Täby socken, Uppland
Grönwall, Richard

Fornvännen 2008(103):1, s. [13]-22 : ill.

http://kulturarvsdata.se/raa/fornvannen/html/2008_013

Ingår i: samla.raa.se

En folkvandringstida kammargrav vid Karby i Täby socken, Uppland

Av Richard Grönwall

Grönwall, R., 2008. En folkvandringstida kammargrav vid Karby i Täby socken, Uppland. (A Migration Period chamber grave at Karby in Täby parish, Uppland.) *Fornvännen* 103, Stockholm.

In 2004 a Migration Period chamber grave was excavated at Karby in Täby parish, Uppland, Sweden. The grave was discovered in connection with rescue excavations covering sites of varying age. Although the grave and its furnishings were rare and exclusive, the author points out that the political power of the buried individual may not have been all that exceptional – at least not on a regional level. Three further chamber graves excavated only 3,5 kilometres away suggest instead that this type of social and symbolic attribute may have been more widespread than previously believed.

*Richard Grönwall, Stockholms läns museum, Sickla industriväg 5b, SE-131 34 Nacka
richard.gronwall@lansmuseum.a.se*

Kammargraven vid Karby påträffades i samband med undersökningarna inför byggandet av motortrafikleden Norrortsleden norr om Stockholm. Undersökningen var en del av ett omfattande arkeologiskt projekt, där arkeologer från UV Mitt, SAU, Arkeologikonsult och Stockholms läns museum deltog. Det aktuella gravfältet, Raä Täby 57:1, undersöktes delvis under 2004 av arkeologer från länsmuseet (Grönwall & Werthwein 2005).

Byn Karby ligger strax sydost om Vallentunasjön, i ett område som är mycket rikt på forn lämningar (fig. 1). Särskilt framträdande är de många järnåldersgravfälten och runstenarna, men här finns också ett stort antal stensträngar och ovan mark synliga bebyggelse lämningar från olika tider. Gårdarna Stora och Lilla Karby ligger strax norr och nordväst om gravfältet. Det är beläget mellan 20 och 25 meter över havet, i en moränbacke ned mot en flack och idag uppodlad dalgång som breder ut sig vidare mot väst. To-

pografiskt kan landskapet beskrivas som typiskt för denna del av Uppland, med berg- och moränimpediment omgivna av sprickdalarnas glaciala och postglaciala lermarker.

Bara tre och en halv kilometer väster om Karby ligger den tidigt ödelagda gården Lilla Sylta i Fresta socken. Här påträffades och undersöktes inom samma projekt ytterligare tre folkvandringstida kammargravar, varav åtminstone en sannolikt var samtida med den vid Karby (Victor et al. 2005). Ingen väntade sig inför undersökningarna att lämningar av detta slag skulle påträffas. Delvis kan detta ha berott på att fokus främst var inställt på de ovan mark mera framträdande spåren från yngre skeden. En annan anledning är att få kammargravar har undersökts och att gravtypen är svår att identifiera på förhand.

Idag är ett drygt fyrtiotal kammargravar från romartid och folkvandringstid kända i Sverige. De vikingatida kammargravarna exempelvis vid

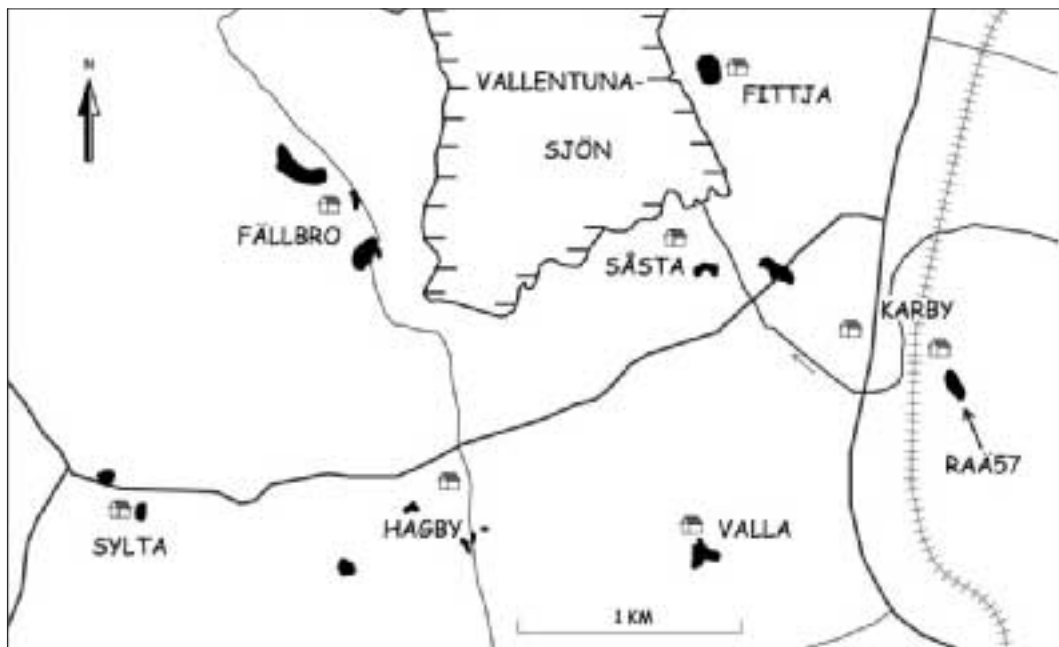

Fig. 1. Området söder om Vallentunasjön med gårdar och gravfält som kan antas vara samtida med de vid Karby och Sylta. —The area south of Lake Vallentunasjön with farmsteads and cemeteries deemed coeval with those at Karby and Sylta.

Birka bör kunna betraktas som en separat grupp vilka tillhör ett annat sammanhang (Gräslund 1980, s. 46). Dessa kommer inte vidare att behandlas i denna artikel. Den äldre typen av kammargravar har framför allt diskuterats i samband med ett övre socialt skikt och jämförelser har gjorts med samtida och äldre kontinentala paralleller (Lamm 1970; 1973a). Inga försök att närmare ringa in den regionala sociala kontext som dessa gravar kan tänkas ha tillhört har gjorts. Utifrån det sparsamma materialet har detta inte heller varit möjligt. Nämnas bör dock betydelsefulla insatser av Jan Peder Lamm (1970; 1973a; 1973b) liksom Per H. Rahmqvists (1992) sammanställning av andras och egna undersökningar vid Högom i Medelpad.

Kammargravarna vid Karby och Sylta är viktiga ur flera aspekter. De kastar inte bara ytterligare ljus över gravskicket som sådant. De ger dessutom utrymme för mera nyanserade frågeställningar om lokala och regionala sociopoli-

tiska strukturer och hur sådana kan ha utvecklats under perioden.

Mälardalens kammargravar

Det har i flera decennier rått tvekan om huruvida kammargravskicket kända rumsliga spridning verkligen motsvarar de förhistoriska förhållandena. Detta har till stor del sin förklaring i gravtypens forskningshistoriska bakgrund, och i det faktum att källmaterialet delvis härrör från 1800- och tidigt 1900-tal. En ofta bristfällig dokumentation, tillsammans med ett under den första halvan av 1900-talet medvetet sökande efter statusgravar, är faktorer som gjort materialet svårt att överblicka och sammanställa (jfr Nicklasson 1997).

De första äldre kammargravarna i Sverige påträffades redan under 1800-talet. Utgrävningarna vid Gödåker norr om Uppsala under 1910- och 1920-talen medförde dock att forskningen mera intensivt än tidigare riktade sitt intresse

mot gravtypen. Två av de tre obrända gravarna vid Gödåker kunde utifrån sitt rika fyndmaterial dateras till äldre respektive yngre romersk järnålder, och sågs som lämningar efter de första stegen mot en framväxande centralmakt vid Uppsala och en senare riksbildning (Ekholm 1925; Häringe 1991). Under de påföljande decennierna genomfördes flera riktade forskningsundersökningar med syftet att finna fler liknande platser. Sökandet koncentrerades till trakterna kring Uppsala och resultatet blev ytterligare ett antal kammargravar. Detta bör vara en av förklaringarna till att så många är kända från just detta område, men det kan knappast vara den enda förklaringen.

Av de fjorton platser i Uppland där kammargravar har påträffats har endast fem någon direkt koppling till riktade forskningsundersökningar. Övriga nio har blivit kända av en slump, i samband med olika former av markexploatering.

Om vi ser till grannlandskapet Södermanland, där exploateringsstrycket bör vara jämförbart med det i Uppland, så har där hittills endast påträffats en kammargrav, vid Salby i Toresund socken (Ringquist 1975). Statistiskt sett bör vi därför kunna utgå från att den idag kända koncentrationen till Uppland speglar ett förhistoriskt förhållande.

Ser vi till kammargravskicketets kända spridning inom landskapet så sammanfaller den grovt med den mellersta järnålderns stensträngsbygder – ett område som huvudsakligen omfattar landskapets södra och centrala delar (Grönwall, manus). Detta utesluter förstås inte att ytterligare kammargravar kan finnas även utanför detta område (jfr Wikell & Nordberg 2006).

Gravfältet vid Karby

Den undersökta delen av gravfältet visade sig innehålla sammanlagt femton gravar som utifrån fynd och/eller ¹⁴C-analyser kan dateras till folkvandringstid och tidig vendeltid. Alla utom kammargravan var brandgravar. Tre framträdde redan före undersökningen tydligare än de övriga. Dessa låg grupperade intill varandra och föreföll vara centralt placerade på gravfältet. Gravfältets hela utsträckning är dock inte fastställd, då dess norra begränsning inte är känd. Att de

tre gravarna bedömts ha en central placering på gravfältet grundas på de ovan mark synliga lämningarna.

De två största gravarna visade sig vid framrensning vara till det yttre närmast identiska bortsett från en mindre storleksskillnad (fig. 2). Den minsta av de tre mätte omkring sex meter i diameter. Med sin tydligt välvda profil var den också den enda egentliga högen av typiskt yngre järnålderskaraktär som kom att undersökas. Övriga gravar mätte i snitt tre meter i diameter och var huvudsakligen runda, men även enstaka rektangulära stensättningar förekom.

Kammargravens överbyggnad

Kammargravens överbyggnad mätte omkring tolv meter i diameter (fig. 3). Höjden uppgick till omkring en och en halv meter, men höjдинtrycket förstärktes av det faktum att gravan var placerad i en sluttning.

I gravens centrala del fanns en oval, meterdjup svacka i stenpackningen. Denna visade sig delvis vara ett resultat av ett senare ingrepp i gravan. Vid framrensningen av stenpackningen påträffades, i ett utkastlager utslängt från gravens centrala delar, en sölja och en agraffknapp.

En intressant konstruktionsdetalj var en sydsydostmarkering i gravens mycket vällagda kantkedja (fig. 3). Den utgjordes av noggrant utvalda och jämnstora rektangulära stenar orienterade längs gravens periferi, utom två som var uppenbart tvärställda i förhållande till de övriga. Sådant brukar kallas en syd- eller sydvästport och förekommer i gravöverbyggnader under yngre järnålder främst i Mälardalen. Konstruktionen kan tolkas som en rituell och symbolisk port mellan de levande och den döda (Johansson 1993; Nordberg 2002, s. 75). I de fall det var möjligt att fastställa hade stenarna till kantkedjan blivit utlagda i motsols riktning.

Kammargravens överbyggnad var täckt av ett tunt lager av sand och mo. Lagret vilade på en småstenspackning, som i sin tur täckte en underliggande jordfylld storstenspackning. Överbyggnaden var således konstruerad så att det grövre materialet låg i anläggningens botten och det finare materialet högre upp. Man verkar ha strävat efter att skapa en så jämn yta som möjligt. Noteras bör att hela stenpackningen och

Fig. 2. De tre större och på gravfältet centrala gravarna. Närmast i bild ses kammargraven. Foto Elisabeth Boogh. —Three larger graves located near the Karby cemetery's centre. The chamber grave was under the front stone pavement.

kantkedjan tycks ha varit täckt av sand och mo. Ingenstans kunde konstateras något mellanliggande vegetationslager, vilket visar att man sannolikt lade på sanden redan i samband med läggningen av stensättningen. Iakttagelsen är intressant och indikerar bland annat att sydporten kanske främst har haft en funktion då graven anlades och möjligen under en kortare tid strax därefter, alltså under den tid då den ännu var synlig.

Kammarens konstruktion

När hela gravens överbyggnad avlägsnats framträdde centralt en 5 x 2,3 meter stor stenfylld svacka orienterad i nord-sydlig riktning. Några av stenarna i svackans södra del var omkring en meter stora och måste lyftas bort med grävmaskin. Därefter vidtog skärslevsgrävning där hela fyllningen vattensållades. Utmed nedgrävningens västra sida fanns spår efter ett senare ingrepp, vilket är något som flertalet undersökta äldre kammargravar har fått utstå (Groop 2000). Det var uppenbart att man nått ned till kam-

marens centrala och norra del. Mer tveksamt är om även de södra delarna berörts, eftersom fynden där föreföll ligga kvar in situ. Detta kan ha ett samband med de stora stenblocken där, som kan ha varit alltför stora för att flyttas för hand. Om så var fallet bör detta innebära att åtminstone den södra delen av kammaren hade kollapsat vid tiden för ingreppet.

Tre huvudsakliga skikt kunde urskiljas vid undersökningen av kammarnedgrävningens fyllning. Dessa motsvarar sannolikt kammarens tak, rum och golv. Träkonstruktionens yttre begränsning kunde endast urskiljas som en mörkfärgning mot den omkringliggande ljusbruna moränen. Inga spår efter stolphål syntes vilket skulle kunna tala för en knuttimrad konstruktion. Eventuellt motsägs detta av en vedartsanalys av träfragment från kammarlagren. Prover från det översta lagret bestämdes som gran, medan prover från de underliggande lagren var av ek. Kanske visar detta på att taket varit av gran medan väggar och golv varit av ek. Väggarna kan i så fall antas ha utgjorts av stående eller liggande

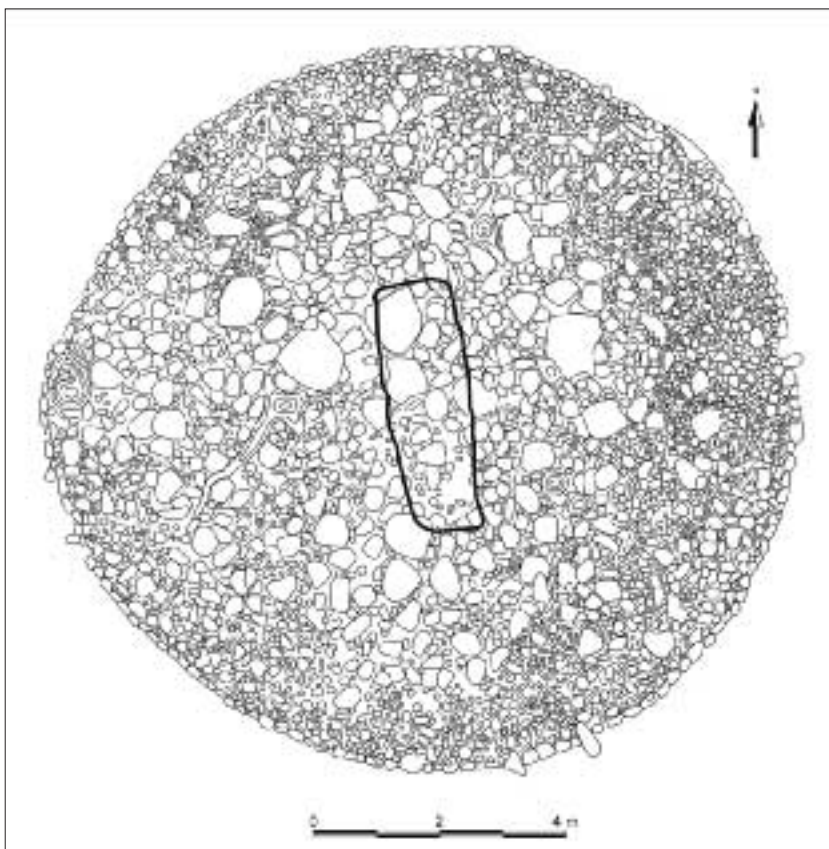

Fig. 3. Planritning över kammargraven med kammarens begränsning markerad.
—Plan of the chamber grave's pavement with the extent of the chamber.

ekplankor, men tills vidare får denna fråga lämnas öppen. Exempel finns från 300-talets Tyskland (jfr Lamm 1973a, s. 74), där stående stolpar varit fästade i en underliggande syllstock. En sådan konstruktion hade svårigen kunnat påvisas utifrån de förmultnade resterna i Karbygraven.

Nedgrävningens botten var plan och på grund av sluttningen var den östra delen djupare än den västra. Som mest uppgick djupet till omkring en meter.

Kammarens storlek uppgick till 4,3 x 1,4 meter. Höjden var mera svårbestämd. Djupet hos svackan i stenpackningens mitt var ungefär en meter, vilket grovt bör kunna motsvara kammarens ursprungliga höjd. Detta förstås under förutsättning att graven, då kammarens tak fort-

farande stod intakt, haft en jämnt välvd profil. Kammarens höjd kan således ha motsvarat nedgrävningens djup, vilket indikerar att taket, eller delar av det, kan ha vilat på nedgrävningens kanter. Det senare ingreppet gör förstås dessa överväganden något osäkra.

Fynden

I och invid kammaren påträffades totalt fem brännförgyllda agraffknappar i brons, alla av Hines typ B1 med karvsnittsornamentik delvis belagd med niello. Ornamentiken låter oss gruppera dem i två par och en solitär, där den sistnämnda är störst (fig. 4). Den senare bär en dekor med en Stil-I-triskele vriden runt en central mittknopp belagd med niello. Snarlika exempel finns bland

Fig. 4. Den största av de fem agraffknappar som påträffades i graven. Lägg märke till resterna efter bevarad textil och de mörkare partierna belagda med niello. Foto Matthias Ek. —The largest of five clasp buttons. Note the textile remains and dark niello decoration.

Fig. 5. Den mindre av de två söljor som påträffades i graven. Vid tornen syns rester av en läderrem. Foto Göran Werthwein. —The smaller of two strap buckles. Remains of a leather strap on the tongue.

Fig. 6. Den större bronsöljan med detaljer av silver. På undersidan ses bevarade rester av textil. Foto Matthias Ek. —A larger buckle with silver trim.

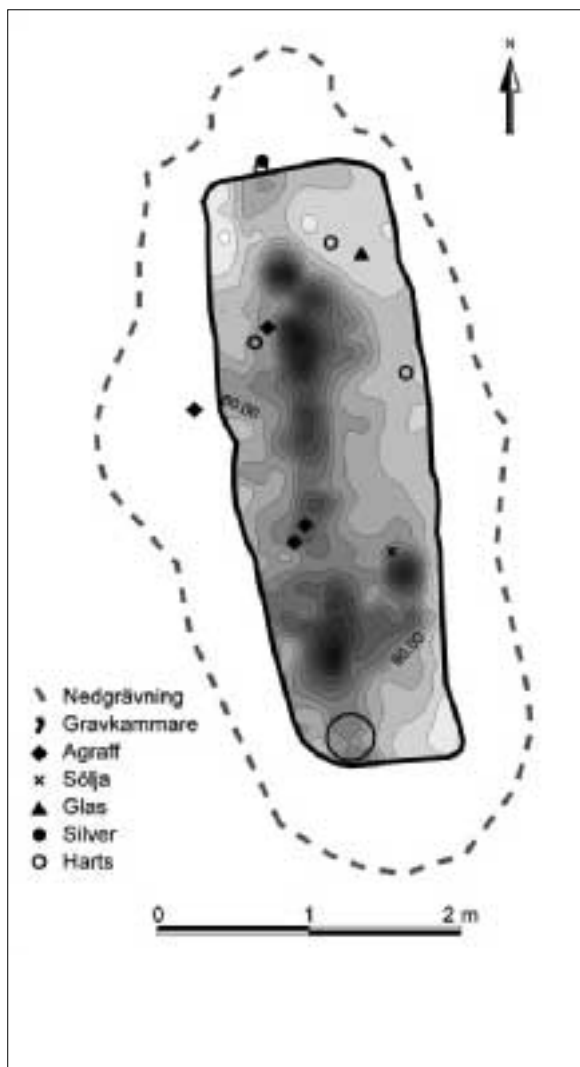
Helgös gjutformsfragment, vilket kanske anger knappens tillverkningsort (jfr Lamm 1972, s. 72). Stilmässigt finns flera kända paralleller till Karby-agrafferna kring Mälaren och övriga Östersjöområdet (Hines 1993).

Utöver den mindre söljan i utkastlagret (fig. 5) påträffades också en större sölja (fig. 6) i kammaren. Denna är ett praktföremål tillverkat av brons med en halvmåneformad platta av silver, vilken dekorerats med en yttre dekor av punsade dubbla halvcirklar. Också på sidorna av den profilerade ramen finns mindre, triangulära silver-

bleck. Tornen består av en silver-koppar-tennlegering och hålls på plats av ett järnstift. Tornens legering är ovanlig och kan antas vara ett resultat av att flera föremål har smält ned.

I kammarens norra ände påträffades två fragmentariska silverbleck samt ett grönt glasfragment. Glaset saknar dekorelement och har inte kunnat typbestämmas närmare. Även mindre bitar av harts framkom här. Dessa har triangulärt tvärsnitt vilket talar för att de ingått i ett eller flera tråkär. I kammarens södra del fanns en stor hartstättningsring (diameter 25 cm). Trots

Fig. 7. Plan över gravkammaren med fyndens lägen och fosfaternas fördelning. —Plan of the burial chamber with finds and phosphate distribution.

att denna togs in i preparat kunde svepkärlets höjd inte bestämmas.

På flera av metallföremålen finns textil och läder bevarat. En analys har visat att samtliga textilier är ull vävd i kypert, brickväv och brickband.

Fosfatkarteringen

Inga människoben fanns i kammaren. Det enda obrända benfragment som påträffades kom från kammarens södra del och är en del av en gristand. Här påträffades även ett bränt ben, vilket dock inte kunde artbestämmas. Kammarens bot-

ten fosfatkarterades, med prover tagna direkt under kammarens bottenlager med ett mellanrum av 0,1 meter. Detta resulterade i sammanlagt 400 jordprover. Prover togs också i anslutning till de tvärställda stenarna i sydporten, samt på ytorna mellan och utanför dessa koncentrerade provtagningsområden. Inga förhöjda fosfatvärden kunde påvisas vid sydporten. Däremot resulterade analysen i en intressant spridningsbild för fosfater inom kammaren, där tre tydliga koncentrationer med förhöjda värden kunde påvisas (fig. 7). Den döde verkar ha legat i

kammarens norra del med huvudet mot norr. Fosfaterna tycks tydligt avspegla huvud, bål och ben och ger en så pass detaljerad bild att vi bör kunna utgå från att personen har varit reslig, närmare två meter lång.

De två förhöjda fosfatvärdena söder och sydost om kroppen kan antas ha ett samband med den påträffade gristanden. Eventuellt kan något av dem också härröra från en behållare som innehållit organiskt material.

Som en kuriositet kan nämnas att det område som utifrån fosfatkarteringen kan antas ha utgjort platsen för den gravlagdes bålparti var starkt illaluktande under utgrävningen. Prover samlades in men dessa har ännu inte blivit analyserade.

Gravens inre struktur

Resultaten av fosfatkarteringen är ovanligt detaljrika och informativa. Förståelsen för gravens inre morfologi ökar ytterligare om vi samtidigt ser till hur de förhöjda fosfatvärdena förhåller sig till fynden. Först måste vi dock konstatera att agraffknapparna inte riktigt ligger i den förväntade ordningen. Detta kan delvis ha att göra med ingreppet i graven. Var intrånget skedde visades av en utvidgning i nedgrävningens västra sida. Här påträffades en av agraffknapparna, som alltså bör ha hamnat där i samband med ingreppet. Detsamma gäller förstås den i utkastlagret påträffade knappen, vilken var av samma typ som den nyssnämnda.

De tre återstående knapparnas lägen kan eventuellt ses som ursprungliga, men även för dessa måste en viss reservation göras. Knappen i höjd med den gravlagdes bröst kan ha suttit fäst vid nederdelen av en ärm på en tunika eller liknande. Då detta område sammanfaller med det som verkar ha blivit mest utsatt vid ingreppet är dock antagandet osäkert. Beträffande de två knapparna vid fotänden så kan dessa i förstone tyckas ha en logisk placering. Flera agraffer har tidigare konstaterats ha varit fästa vid nederdelen av ett par byxor (jfr Nockert 1991). Något märkligt är dock att det inte rör sig om ett par identiska knappar. Den ena är den största som påträffades, medan den andra tillhör den minsta typen. För en nutida betraktare kan detta förefalla

konstigt och antyder att även denna del av graven kan ha störts. Den stilmässiga pendan- gen till den minsta knappen är den som kan ha suttit vid manschetten. Det finns således vissa tveksamheter rörande knapparnas ursprungliga lägen i graven. Ett rimligt antagande bör ändå vara att någon av knapparna vid fotänden faktisk har suttit fäst på ett par byxor. Detta gör att vi får anta att den gravlagde bör ha varit en man, eftersom byxor under folkvandringstiden förefaller ha varit ett uteslutande manligt plagg.

För att de södra delarna av kammaren troligen har undgått att påverkas av ingreppet talar inte bara de stora stenblocken som täckte denna del av nedgrävningen. Det styrks även av den intakta hartstättningsringen. Eventuellt har också den silverdekorerade söljan varit undantagen denna händelse. Söljan påträffades i direkt anslutning till en mindre koncentration av förhöjda fosfatvärden vilket kan tyda på att den suttit på någon form av väska eller liknande, vilken har innehållit organiskt material. Troligen så har den alltså inte hört till mannens klädedräkt.

Gravens datering

Karbygravens datering grundas på fynden, men styrks också av resultaten från utförda ¹⁴C-analyser (Grönwall & Werthwein 2005, s. 19 f). Det eventuellt äldsta föremålet är den lilla söljan, som utifrån snarlika paralleller från Lovö i Mälaren och Gotland kan antas härröra från folkvandringstidens första hälft, fas D1 (Petré 1984, s. 49). Agraffknapparna är dock yngre och hör hemma i periodens senare hälft, fas D2, som framgår av dekoren i Salins Stil I. Utifrån Hines kronologi kan de minsta knapparna antas vara de yngsta (1993, s. 27 f). Dessa har föreslagits höra hemma i folkvandringstidens slutskede. Hines jämförelser beträffande denna typ av agraffer grundar sig dock på ett relativt litet material, och dateringen får därför i nuläget betraktas som något osäker. Den större söljan med silverdekor är mer svårdaterad då direkta paralleller saknas: den kombinerar punsornerat silver (som är ett D1-drag i stil med Sösdalahorison- ten) med en profilerad ram (som är ett D2-drag). Troligen hör söljan hemma i folkvandringstidens mitt.

Fynden i graven ger en sammantagen datering till folkvandringstidens fas D2 (ca 450–540 e.Kr.). Vill man försöka sig på att vara något mer precis, så kan den möjligen höra till denna fas senare del – förutsatt att Hines föreslagna dateringar av de mindre agrafterna är korrekt.

Något som ytterligare kan styrka en datering till folkvandringstidens slutskede är resultaten av en ¹⁴C-analys av material från en härd strax intill. Härden överlagrades delvis av överbyggnaden till den nästan identiska graven bredvid kammargraven. Utifrån de båda gravarnas lika konstruktion och läge är det rimligt att anta att de båda har uppförts mycket nära varandra i tid – kanske till och med samtidigt. Härden kunde, med 95,4% sannolikhet, dateras till 540–670 e.Kr.

Kammargravarna och makten

Som nämndes inledningsvis så bör resultaten av undersökningarna vid Karby och Sylta leda till en mer nyanserad diskussion rörande kammargravarnas sociala kontext. Den geografiska närheten mellan kammargravfälten låter oss lyfta fokus från den enskilda platsen, för att omfatta mera komplexa frågeställningar rörande gårdarnas och de gravlagdas relationer till varandra. Att kammargravarnas exklusivitet syftar till att särskilja ett fåtal döda i en samhällelig hierarki är förstås högst sannolikt. I området söder om Vallentunasjön är det dock uppenbart att de samtidigt är resultaten av en strävan att markera gruppstillhörighet. Sett ur ett regionalt perspektiv så bör detta vara en av orsakerna till att gravtypen mer frekvent förekommer inom det geografiskt begränsade område som den uppländska stensträngsbygden utgör – ett område som också i andra sammanhang, och utifrån andra lämningar, har föreslagits ha hyst en förhållandevis homogen social och politisk struktur under den aktuella perioden (Olausson 1999).

Kammargravarnas särart i förhållande till andra gravar kan för en nutida betraktare tolkas som att de speglar en betydande personlig makt hos de gravlagda. Denna makt skall dock inte överdrivas, åtminstone inte sett ur ett regionalt perspektiv. Att kalla den gravlagde vid Karby för hövding bör, med tanke på det korta avståndet till Sylta, vara att sända fel signaler rörande den-

nes sociala status. Gravens exklusivitet framträder framför allt i jämförelse med samtida gravar på samma gravfält. Det är i det sammanhanget som kammargraven kan uppfattas som en representant för en social hierarki. Den sociala särställningen minskar dock i takt med att perspektivet breddas. John Ljungqvist (2006) har diskuterat de vendeltida båtgravarna utifrån uppfattningen att dessa långt ifrån i samtliga fall kan kopplas till en mindre skara i den översta eliten. Istället ser han båtgravarna som representanter för ett bredare socialt skikt, till vilket fler människor kan ha hört. Samma resonemang bör utifrån lämningarna vid Karby och Sylta också kunna omfatta flertalet av kammargravarna. En fråga av central betydelse för detta resonemang är givetvis om det under folkvandringstiden fanns ett definierat socialt skikt som stod över dem som begravdes vid Karby och Sylta. I nuläget är det svårt att i Uppland ringa in spår av någon sådan översta elit. Ur ett regionalt perspektiv tycks kammargravarna istället spegla en förhållandevis horisontell social struktur, med ett större antal jämlika gårdar eller grupper av individer. Lokalt sett, som i området söder om Vallentunasjön, får vi dock utgå från att skillnaderna varit desto större.

Referenser

- Ekholm, G., 1925. Gravfältet vid Gödåker. En preliminär redogörelse. *Fornvännen* 20.
- Groop, N., 2000. *Öppnad eller plundrad? En omtolkning av de folkvandringstida kammargravarna i Mälardalen*. CD-uppsats i arkeologi. Uppsala universitet.
- Gräslund, A-S., 1980. *Birka. The burial customs. A study of the graves on Björkö*. Untersuchungen und Studien 4. KVHAA. Stockholm.
- Grönwall, R., manuskript. Kammargravar i stensträngsbygden. Artikelmanus för Norrortsledenprojektets slutpublikation.
- Grönwall, R. & Werthwein, G., 2005. *Lilla Karby. Ett folkvandringstida-vendeltida gravfält i Täby*. Rapport UV Mitt/Stockholms läns museum. DAFF 2005: 19. Riksantikvarieämbetet.
- Hines, J., 1993. *Clasps, hektespenner, agraften. Anglo-Scandinavian clasps of classes A-C of the 3rd to 6th centuries AD. Typology, diffusion and function*. KVHAA. Stockholm.
- Häringe, K., 1991. *Gödåker – ett uppländskt gravfält från romersk järnålder*. C-uppsats i arkeologi. Uppsala universitet.

- Johansson, M., 1993. *Sydvästportar i gravar från Mälardalenområdet. Datering, geografisk spridning samt ett försök till tolkning av vad de representerar*. Uppsats i påbyggnadskurs i Arkeologi. Stockholms universitet.
- Lamm, J.P., 1970. *Frågeställningar aktualiserade av kammargravarna på Lovö. Gravfält 57, Viken, Lovö socken, Uppland*. Stockholm.
- 1973a. *Fornfynd och forn lämningar på Lovö. Arkeologiska studier kring en uppländsk järnåldersbygd*. The- ses and papers in North-European archaeology, 3, Stockholm.
- 1973b. En folkvandringstida grav vid Torsättra. *Fornvännen* 68.
- Ljungkvist, J., 2006. *En hiar atti rikR. Om elit, struktur och ekonomi kring Uppsala och Mälaren under yngre järnålder*. Aun 34. Uppsala universitet.
- Nicklasson, P., 1997. *Svärdet ljuger inte. Vapenfynd från äldre järnålder på Sveriges fastland*. Acta Archaeologica Lundensia, Series in Quarto 22. Lund.
- Nockert, M., 1991. *The Högom find and other Migration Period textiles and costumes in Scandinavia*. Högom part 2. Archaeology and environment 9. Riksantikvarieämbetet/Umeå universitet.
- Nordberg, A., 2003. *Krigarna i Odins sal. Dödsföreställningar och krigarkult i fornnordisk religion*. Stockholms universitet.
- Olausson, M., 1999. Olika former – olika system, eller en fråga om representativitet och kronologisk differens? Riddersporre, M. (red.). *Att gräva agrarhistoriska lämningar. Rapport från ett seminarium i Lund 27–28 januari 1998*. Rapport 64. Inst. f. arkeologi, Lunds universitet.
- Petré, B., 1984. *Arkeologiska undersökningar på Lovö. Del 2. Fornlämning RAA 27, Lunda*. Studies in North-European Archaeology. Stockholms universitet.
- Rahmqvist, P.H., 1992. *Högom. The excavations 1949–1984*. Archaeology and environment 13. Högom part I. Umeå.
- Ringquist, P.-O., 1975. *En folkvandringstida kammargrav i Toresund. Sörmlandsbygden. Södermanlands hembygdsförbunds årsbok*. Nyköping.
- Victor, H.; Andersson, M. & Westerholm, A., 2005. *Kammargravar från folkvandringstid i Lilla Sylta. RAA 91, en gravplats använd under brons- och järnålder*. UV Mitt, DAFF 2005:7. Norrortsleden. Riksantikvarieämbetet.
- Wikell, R. & Nordberg, A., 2006. Kammargravar på Södertörn. *Fornvännen* 101.

Summary

In 2004 a rescue-excavation was carried out of an Iron Age cemetery at Karby, Täby parish, Uppland. Fifteen graves were excavated, all belonging to the Migration and Early Vendel Periods. The largest stone setting measured twelve meters across and contained the remains of a richly furnished but damaged wooden chamber. The finds consist of five type B1 gilded bronze clasp buttons, two different belt buckles, fragments of glass, silver and iron, textile, resin caulking, and burnt and unburnt bones from a pig. A phosphate analysis could also show, in surprising detail, how the body of an adult male person had been placed in the northern part of the chamber. The grave had been opened prior to the excavation. When this had occurred, and for what reason, are questions still open for debate. If the goal was simply to loot the grave, one may wonder why a number of exclusive objects were left in it.

The Scandinavian pre-Viking Period chamber graves represent a rare type of burial practice, known in Sweden from less than thirty si-

tes. Over 70% of them are in central and southern Uppland. Generally they have been associated with the establishment of a social elite. The simultaneous find of yet another three chamber graves at Sylta in Fresta parish, just 3.5 km from Karby, helps to shed new light on this group of individuals, and the sort of political power they represent. The fact that the two neighbouring farmsteads can be expected to represent the same social stratum suggests that their economic and political influence on a regional level may not have been that significant. Although the chamber grave, in its social context, is no doubt a symbol of some sort of political and economic dominance, the reach of this power is likely to have been quite limited. The main reason for building a chamber grave can therefore have been to mark membership of a social stratum that encompassed a larger group of individuals than previously assumed. Hypothetically, we can therefore expect more chamber graves to be found in environments similar to those of Karby and Sylta.